

PONÈNCIA 1: SER METGE AL SEGLE XXI

SUBPONÈNCIA: PAPER DE LES NOVES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I COMUNICACIÓ EN LA PRÀCTICA MÈDICA

Estat actual

Després del període de gran expansió dels sistemes vinculats a les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), a finals dels noranta i principis del 2000, estem vivint un període de clar estancament. Aquesta frenada està sent aprofitada per professionals, administracions i ciutadans, per reflexionar i replantejar aspectes del model de desenvolupament de les TIC.

Una de les màximes preocupacions és la creació del que ja s'anomena fractura digital entre coneixedors i no coneixedors d'aquestes tecnologies. Tot i la major lentitud en el desenvolupament i posada en marxa d'aquestes tecnologies, és evident que aquesta divisió s'està produint. També és clar que aquesta fractura és multifactorial, motivada per les diferències d'edat, de formació, pel grau d'implicació dels diferents gestors sanitaris, professionals i pacients; tot i això, la seva existència pot significar un nou fre en l'ús d'aquestes tecnologies i de retruc en la modernització de la sanitat.

Tot i aquest alentiment en la generalització de l'ús de les TIC, el que no es posa en dubte és que les TIC formaran part imprescindible de la futura activitat professional i que això està comportant un gran canvi en la manera d'exercir, situant davant del professional noves preguntes en relació amb el límit de la seva activitat, i el control i àudit d'aquesta.

Lluny dels somnis impossibles dels primers anys de les TIC, ha arribat el moment de la veritat en la integració d'aquesta en l'activitat dels metges. Aquest punt és positiu i pot ajudar a millorar la resposta dels professionals en aspectes de treball molt diversos, però alhora es pot convertir en un cavall de Troia en l'intent de dotar de nou protagonisme el professional en la gestió de la seva activitat.

És innegable que estem en un període de transició cap una sanitat molt més informatitzada, però encara cal un esforç econòmic i de desenvolupament important en terrenys com ara la història clínica electrònica, els sistemes d'ajut a la presa de decisions o la simple presència d'ordinadors i de millora del nivell d'anglès dels nostres professionals.

L'adopció de les TIC està molt més endarrerida en el terreny dels usuaris de la sanitat, i més si considerem que els grans demandants de serveis representen els segments de més edat.

Previsions de futur

La sensació que la introducció de l'ús de les TIC és un procés que no té fre és una percepció unànime i motivada pels avenços tecnològics i per la pressió de l'entorn. Els canvis que això produirà es viuen com una autèntica revolució social, i van més enllà del món sanitari.

Sembla haver-hi acord en el sentit que el sistema sanitari perdrà qualitat si no s'avança en la implementació de les TIC. No obstant això, durant els propers anys haurem afrontar, cada cop més, conflictes vinculats a la implementació de sistemes informàtics que, sota la idea genèrica de simplificar o millorar l'activitat dels professionals i els seus centres, introduiran, amb més o menys consens, eines de gestió clínica, de control, de seguiment, que en alguns casos enfrontaran desenvolupadors, proveïdors, metges i gestors, en una cursa per delimitar funcions, graus de llibertat o canvis de funcionament dels centres i del paper dels diferents professionals o senzillament per fer possible la utilització d'aquests nous sistemes.

Aquests conflictes, en molts casos, i vistes les experiències actuals, estaran agreujats per la manca de recursos del sistema, tant pel que fa als desenvolupaments tecnològics com a les exigències als professionals.

És del tot probable que l'avenç tecnològic provoqui una sobrecàrrega de la informació disponible –i, sovint, no buscada– per part de diferents grups de pressió. Entre ells cal comptar-hi, naturalment, la indústria farmacèutica, que potser podrà incidir sobre el mateix pacient (o usuari, si hom considera els possibles nous productes centrats més en l'estètica i l'estil de vida que en la mateixa malaltia). Tanmateix, la competència en el món de la farmàcia de carrer pot portar a la inundació d'ofertes de medicació sense prescripció i també d'anàlisis de laboratori adreçades al públic general. Tot això pot produir un grau notable de confusió en l'exercici professional dels metges. D'altra banda, la proliferació de butlletins, pàgines web, i fins i tot dispositius informàtics especials, amb recomanacions de tota mena pot fer sentir al metge la necessitat de fer el que "diuen que s'ha de fer", en lloc d'una pràctica raonada. Per dir-ho d'una altra manera, cal evitar que la tecnologia de la informació i comunicació pugui transformar el metge en un autòmat.

El factor social anirà adquirint més importància, sobretot pel que fa als malalts. La població va envellint i necessita cada cop més una assistència continuada i propera. Això fa que la seva atenció es diversifiqui entre els diferents dispositius assistencials. També augmenta la necessitat d'atenció domiciliària, en part pel motiu esmentat i també per la major supervivència de malalts complexos que necessiten un seguiment molt proper i conduït per uns equips especialitzats molt centrats en l'entorn de l'atenció hospitalària que no pot garantir la llarga durada d'un ingrés. La mobilitat i la dispersió dels professionals que atenen el malalt és un fet. És lògic que es vegi en les TIC una eina que articuli i doni suport a aquestes noves necessitats de l'assistència professional (Internet, telèfons mòbils, PDA, wireless, monitoratge remot, teleassistència, call-center, etc.). El mateix passa quan en zones no urbanes es planteja el criteri d'equitat en la prestació dels serveis sanitaris.

Molt probablement seguirem amb una manca de lideratge en el sector. A aquesta s'hi podrà afegir l'absència d'un model tecnològic clar a seguir i la poca predisposició dels responsables sanitaris per encapçalar aquests canvis si consideren que el cost de la implantació de les TIC és inabordable.

La fragmentació del model sanitari català facilitarà la contínua dispersió d'esforços i la creació d'illes tecnològiques.

Totes aquestes dificultats, en alguns casos pròpies del nostre entorn sanitari, estan fent que el sector sanitari ja no lideri els canvis a l'Estat espanyol.

En què cal millorar

És necessari generalitzar la formació i la sensibilització dels professionals en l'ús i el desenvolupament de les TIC, fugint de la voluntarietat i més enllà de la formació en aspectes bàsics –com l'ús d'eines informàtiques o l'anglès–, per facilitar que els metges puguin gestionar eficaçment i amb criteri aquests canvis.

S'ha de facilitar la integració i l'estandardització de sistemes per evitar duplicitats, i arribar a models d'història clínica única o de compartició total.

Cal fomentar que les eines creades al voltant de les TIC serveixin per registrar informació, per millorar la tasca assistencial, per compartir aquesta informació en funció del grau de necessitats i implicació en el procés assistencial i per millorar el coneixement dels indicadors dels processos assistencials, i que defugin aspectes d'excessiva rigidesa i control.

S'han de fomentar aspectes bàsics com les inversions en l'adopció/promoció de nous desenvolupaments, la identificació segura, les infraestructures i els equips informàtics, l'ample de banda en les comunicacions, perquè aquestes siguin plenament útils.

Els col·legis professionals han de jugar un paper decisiu en aquestes iniciatives, entre d'altres coses fomentant el debat en aspectes conflictius com ara la seguretat, la confidencialitat i els models i sistemes a seguir, establint partnerships entre col·legis professionals, fundacions, universitats, indústria de les TIC i centres de decisions (Conselleria, etc.) per promoure un ús de les TIC orientat a millorar la qualitat i l'eficiència dels processos esmentats.

S'ha de fer una anàlisi seriosa de la situació actual i de les diferents opcions a seguir. Aquest pot ser el punt de partida per crear elements de referència, possiblement en forma d'agència o redacció d'un llibre blanc.

És fonamental que la implantació d'aquestes tecnologies sigui no traumàtica, respectant les particularitats de cadascú i assumint que els canvis no són fàcils i, per tant, tothom necessita un període de transició i adaptació.

Es fa necessària l'execució d'un projecte d'abast nacional que garanteixi la connectivitat de tots els centres assistencials i l'accés a uns registres mestres de ciutadans, prestacions i serveis.

Cal promoure la generalització de l'ús de les TIC a través de polítiques reals d'incentivació i de la creació de les infraestructures necessàries, tant pel que fa als professionals com als usuaris de la sanitat.!